

14⁰

bijeenkomst van **MediterraNed**,

platform van docenten Neerlandistiek in het Middellandse Zeegebied

convegno della piattaforma **MediterraNed**,

che riunisce i docenti di neerlandistica di alcuni Paesi intorno al Mediterraneo

P A D O V A

21-23 MARZO 2018

MediterraNed

14de bijeenkomst van [MediterraNed](#), platform van docenten Neerlandistiek in het Middellandse Zeegebied

Het woord als wapen - Literatuur, cultuur en maatschappij

Kan literatuur tegenwoordig nog een rol spelen in het publieke debat of is ze louter amusement geworden? Willen en kunnen schrijvers zich nog engageren voor actuele kwesties? Na het politieke engagement van de late jaren zestig en de jaren zeventig van de vorige eeuw was engagement in de Nederlandse literatuur lang een vies woord. Oproepen tot maatschappelijke betrokkenheid werden lacherig of principieel afwijzend terzijde geschoven. Daar lijkt de laatste tien jaar verandering in te komen, zij het minder in romans dan in literaire non-fictie waarvan het engagement door jury's wordt geprezen.

In de Vlaamse literatuur waren politieke en maatschappelijke betrokkenheid vanouds sterker aanwezig, en dat zijn ze nog, ook in romans. Over de vraag of dat hoogstaande literatuur oplevert zijn de meningen echter verdeeld. Soms wel maar vaker niet, lijkt de communis opinio, maar desondanks blijft het engagement aanwezig en zoekt het met succes nieuwe wegen.

Literatuur en engagement verkeren kennelijk op gespannen voet. De sinds de Romantiek gepredikte autonomie van kunstenaar en kunstwerk werkt als een rem op het engagement van de hedendaagse schrijver, tenzij de urgentie van de actualiteit die rem wegneemt. Hoe urgent zijn deze tijden en hoe effectief zijn de wapens van het woord?

En: valt er iets te leren van voorbeelden uit het verleden, toen schrijvers met een virtuoze pen en een veelheid aan literaire middelen polemiseerden over cultuur en literatuur en streden tegen maatschappelijke misstanden, onrecht en onvrijheid?

Ondermijnende metaforen

Ton Anbeek, emeritus universiteit Leiden

De lezing zal gaan over de macht van de beeldspraak. Ik gebruik daarvoor illustraties uit drie gebieden: de Bijbel; de literaire kritieken van de felste polemicus uit het fin-de-siècle; en het hedendaagse politieke taalgebruik in 'Den Haag' dat onder invloed van politici als Pim Fortuyn en Geert Wilders een sterke stimulans heeft gekregen.

De drie gebieden die ik bestrijk roepen ook een aantal vragen op zoals: is de ondermijnende, aanvallende metaforiek meer in trek dan de lovende beeldspraak? En hoe komt dat dan?

Over ketters en hun straf: de polemieken tussen Dirck Coornhert en Justus Lipsius

Leen Spruit, universiteit La Sapienza Rome

Dirck Volkertsz Coornhert keerde zich in zijn boeken principieel tegen groepen en personen waarvan hij vond dat zij de gewetensvrijheid aantastten, zoals gereformeerde dominees en geleerden als de hoogleraar Justus Lipsius (1547-1606). Met deze laatste voerde Coornhert in 1590 een felle pennenstrijd. Lipsius vond dat de overheid het recht heeft omwille van rust en orde ketters ter dood te brengen. Coornhert schreef als reactie zijn *Proces vant Ketterdoden ende dwang der Conscientie*. In mijn bijdrage ga ik in op de doctrinaire achtergronden, de religieus-historische context, en de inhoudelijke aspecten van deze polemieken.

Het literaire verleden als wapen: *Masscheroen* en de opera *Reconstructie*

Francesca Terrenato, Sapienza, Università di Roma

Hugo Claus en Harry Mulisch deden met het ‘wagenspel’ *Masscheroen* (Claus, 1968) en het libretto van de opera *Reconstructie* (Claus-Mulisch, 1969) dramatische rederijkersgenres, zoals het mirakelspel en de moraliteit, herleven. Hun doel was een onverwachte spreekbuis te vinden voor hun provocerende standpunten over eigentijdse politiek en ethiek, zowel op lokaal als op globaal niveau. Ook al veroorzaakten beide werken in de sterk gepolariseerde Vlaamse en Nederlandse maatschappij van de late jaren zestig tegelijkertijd ergernis en enthousiasme, ze werden snel vergeten. Recent onderzoek heeft zich voornamelijk op de sociaal-politieke aspecten van de receptie gericht, met als gevolg dat formele en stilistische aspecten onderbelicht zijn gebleven. In deze lezing concentreer ik mij op de vraag welk type blauwdruk deze laatmiddeleeuwse genres leverden aan twee vrijgevochten auteurs op zoek naar een expressiemiddel voor geëngageerde kunst.

Spoken en geesten in het werk van Westerman / Literaire non-fictie na 1990

Jaap Grave, WWU Münster

Het energieke spook dat volgens Karl Marx halverwege de negentiende eeuw ‘door Europa waart’, is rond het jaar 2000 in een conservatieve (tijd)geest veranderd. De stap van spook naar geest is een bekend verschijnsel in het leven van veel babyboomers: wie voor zijn dertigste geen communist is, heeft geen hart, en wie daarna nog steeds communist is, heeft geen verstand, luidt het gezegde. In mijn bijdrage wil ik het werk van Frank Westerman, zelf altijd prominent aanwezig in zijn reportages, onderzoeken aan de hand van bovenstaande begrippen.

Inleiding en kritisch apparaat bij de Spaanse *Max Havelaar*

Anne Van Raemdonck, Universiteit van Barcelona

Eind januari 2017 verscheen de Spaanse vertaling van Multatuli’s *Max Havelaar* in de serie “Letras Universales” ([Universele letteren](#)) van de academische uitgeverij Catedra. Het boek werd vertaald door Malou van Wijk en ik heb de editie ervan verzorgd. Het is tot op heden de tweede vertaling van *Max Havelaar* in Spanje.

In deze bijdrage zal na een korte beschrijving van het ontstaan van de vertaling, een overzicht gegeven worden van de inleiding, samengesteld voor een geschoold Spaans publiek. Ook zullen de belangrijkste bibliografische bronnen vermeld worden samen met enkele twijfels of moeilijkheden die zich tijdens het onderzoek hebben voorgedaan. Verder zal er even worden ingegaan op de voetnoten en de selectie van Multatuli’s eigen aantekeningen en verklaringen die bij de vertaling werd gevoegd.

Jacob Israel de Haan, de rusteloze

Elka Markuszower, universiteit Tel Aviv

Het korte leven van Jacob Israel de Haan, 1881-1924, wordt gekenmerkt door rusteloosheid en tegenstrijdigheid: rusteloos in zijn verlangen naar harmonie en tegelijk ook een rebel in hart en nieren. Opgegroeid in een orthodox joods gezin wordt hij socialist, anarchist, behaalt een doctoraat in de rechtswetenschap, “bekeert” zich tot het Jodendom en vertrekt in 1919 als Zionist naar Palestina. Zit er nu een lijn in zijn literaire werk uit die toch zo verschillende periodes in zijn leven. Met name: *Pijpelijntjes*, *Het Joodsche Lied* en de feuilletons uit Palestina?

Het geluk van Limburg? Literaire non-fictie en engagement

Marco Prandoni, universiteit van Bologna

Tegenwoordig wordt het hybride genre van de literaire non-fictie (net zoals de docufilm) steeds meer ingezet om problematische zaken te tackelen binnen de samenleving. Vaak heeft dat betrekking op (miskende) historische trauma's waar men (op lokaal of op globaal niveau) erkenning voor vraagt. In dit genre gebeurt dat door een combinatie van essayistiek en verhaal, historische reconstructie en literaire bewerking, journalistiek speurwerk en persoonlijke betrokkenheid.

Als casusstudie zal ik *Het geluk van Limburg* van Marcia Luyten bespreken, naar aanleiding van het onderzoeksproject 'Minatori di memoria' over het cultureel geheugen van het mijnverleden en de Italiaanse migratie in Wallonië, Belgisch-Limburg en Nederlands-Limburg. Zie: <https://convegnomemoriaculturale.wordpress.com>

Het beeld van Nederland en Vlaanderen in de Italiaanse pers.

Een imagologisch perspectief.

Paola Gentile, Universiteit van Trieste - KU Leuven

Het doel van deze bijdrage is de beeldvorming van Nederland en Vlaanderen in de Italiaanse pers te analyseren, met name de manier waarop de Italiaanse pers Nederlandstalige literaire werken promoot en recenseert. Aan de hand van het theoretische kader van imagologie (Beller and Leerssen 2007: 14) – dat “the process of image-building of a country and the way in which clichés about a certain population are created” bestudeert – wil deze paper dieper ingaan op het onbekende terrein van de receptie en representatie van Nederlandstalige literatuur in Italië. De onderzoeksvragen zijn: krijgt de Nederlandstalige literatuur ruchtbaarheid in de Italiaanse pers? Hoe worden Nederlandstalige literaire werken gepromoot en gerepresenteerd? Wie of wat is daarvoor verantwoordelijk? Welke beelden van de Lage Landen worden verspreid door de recensies van Nederlandstalige literatuur? De methodologie van deze studie is tweevoudig. Ten eerste zullen de verschillende fases en aspecten van het parcours van het Nederlandstalig boek in Italië worden geanalyseerd door middel van de resultaten uit interviews met 12 literair vertalers. Dat wordt aangevuld met de analyse van de online archieven van de twee meest verkochte Italiaanse kranten (*Il Corriere della Sera*; *La Repubblica* - periode 1990-2017) en de recensiedatabases van twee Italiaanse uitgeverijen – *Fazi* en *Iperborea* – die het grootste aantal literaire werken uit de Lage Landen publiceren.

Pellico opnieuw vertaald: oorsprong en receptie van *Mijn gevangenissen* (2017)

Roberto Dagnino, Université de Strasbourg

In 2017 is een nieuwe Nederlandse vertaling verschenen van de negentiende-eeuwse bestseller *Le mie prigioni*, die de Italiaan Silvio Pellico in de jaren 1820 opstelde tijdens zijn verblijf in de Habsburgse Spielberg-gevangenis. Eerder onderzoek naar de circulatie van Pellico in vertaling had het enorme succes van deze auteur in de hele negentiende eeuw aangetoond alsmede een definitieve toe-eigening door katholieke uitgevers aan het begin van de twintigste eeuw. Dit leek ook meteen Pellico's zwanenzang te zijn. Sinds een laatste uitgave in 1906 is op de Nederlandse markt geen enkele andere vertaling uitgebracht. Tot vorig jaar dus.

Zowel de katholieke toe-eigening als de tanende belangstelling in de afgelopen decennia stroken overigens met meer algemene tendensen die ook in de rest van Europa – inclusief Italië – waar te nemen waren. In een eerder artikel vond ik het dan ook gerechtvaardigd te stellen dat de

romantische stijl en de religieuze thema's het boek heel waarschijnlijk onverteerbaar hadden gemaakt voor moderne lezers. Een stelling die nu achterhaald lijkt.

Doel van mijn paper is dan ook tweeledig. Enerzijds zal ik de achtergrond van deze nieuwe vertaling reconstrueren, anderzijds zal ik de vraag proberen te beantwoorden hoe deze heropleving van Pellico te verklaren valt in het kader van de huidige stand van zaken binnen het (Nederlandse) literaire veld.

Dwarse schrijvers

Franco Paris, universiteit L'Orientale Napels

In de laatste jaren hebben David van Reybrouck en Frank Westerman confronterende boeken geschreven over onderwerpen waarover men liever zwijgt, zoals het koloniale verleden van België en het (wan)gedrag van Dutchbat in Srebrenica. Heeft hun werk noemenswaardige politieke impact gehad? Treden zij in de voetsporen van een bestaande traditie in de Nederlandse letteren of gaat het eerder om sporadische manifestaties van geëngageerde literatuur? Wordt de ontwrichtende kracht van hun boeken niet overschaduwd door de onmiskenbare taalvirtuositeit?

Met het bloed dat drukinkt heet: de vrolijke veldtochten van Gerrit Komrij

Arie Pos, Coimbra/Komrij Huis

Gedurende ruim drie decennia trok Gerrit Komrij (1944-2012) slechts gewapend met een vlijmscherpe pen en wat gezond verstand in de gedrukte media ten strijde tegen de wanen van de dag, spookrijders van de geest, opgeblazen eigendunk en omhooggefallen praatjesmakers. Onderwerpen die de huidige actualiteit bepalen fileerde hij vaak al tientallen jaren eerder tot op het zieke bot van kleinzielige belangetjes, modieuze kletspraat of onbesuisde domheid. Of het nu gaat om migranten, populisme, homoknuffelarij versus anti-homogeweld, cultuurafbraak, de treurbuis, politici, islamitisch radicalisme, de neergang van de PvdA of het verraad van zijn generatie, hij drong door tot de kern van kwesties waarvan we na lang doorzielen en pappen en nathouden nu de overrijpe gebakken peren plukken. Dat deed hij in zijn hoedanigheden van 'woordvoerder van niemand' en 'kleinst mogelijke mondige minderheid' op strikt persoonlijke titel door dwars tegen de tijdgeest en de communis opinio in te gaan. Hij karakteriseerde zichzelf eens als een kameleon die voortdurend spontaan in de verkleurde kleur schiet. Met veel gevoel voor humor, een satirische blik en een polemische geest becommentarieerde hij zijn tijd vanuit een verrassend averechts perspectief dat lezers op een vrolijke manier aan het denken zette.

14de bijeenkomst van [MediterraNed](#), platform van docenten Neerlandistiek in het Middellandse Zeegebied

Het woord als wapen - Vertaling en maatschappij

‘Wie de retorica niet bestudeert, wordt er het slachtoffer van.’ Deze waarschuwing werd eeuwen geleden in een Griekse muur gekerfd. Overtuigen is een kunst van alle tijden. Orator, redenaar, sofist, drogredenaar, gelijk hebben, gelijk krijgen. Zoeken naar de waarheid of misleiden? Informeren of manipuleren? Waar ligt de grens? Kunnen we ons wapenen tegen het woord als wapen?

Taal is communicatie. Wie zegt wat in welk medium aan wie en met welk effect, vroeg Lasswell zich af. En iedereen is vertrouwd met de 5 W’s en 1 H’tje: wie, wat, wanneer, waar, waarom en hoe. Wie schept of selecteert de boodschap? Wat zegt de communicator? Hoe zegt hij het? Van welke taalmiddelen bedient hij zich om te communiceren en te overtuigen? Wie is de ontvanger? Wat verwacht de communicator van hem? Wat wil hij bereiken?

Taalgebruik is zelden onschuldig. Zoveel hoofden, zoveel culturen, zoveel samenlevingen, zoveel zinnen. Ook tijd en ruimte zijn invloedrijke factoren. Feiten zijn feiten, maar ieder heeft zijn eigen verhaal. Wat als de rede aan de kant wordt geschoven en gevoelens de overhand krijgen? Waar of onwaar? Juist of fout? Wie zal het zeggen.

Schrijven is communiceren. En communiceren is mediëren, of het nu gaat om de journalist, de vertaler of de overheid. Vertalen van feiten, vertalen van culturen. Maakt de mediator zich onzichtbaar of treedt hij op de voorgrond? Dwingt hij de feiten of de brontekst in een bepaalde richting? Laat hij zijn eigen ideologie doorschemeren? Bespeelt hij de lezer? En de lezer zelf? Hopelijk heeft die aan een half woord genoeg om te weten wat voor taal de communicator spreekt...

Ik stond erbij en ik keek ernaar. De rol van de verteller in *De pater en het meisje* (Gerard van Westerloo)

Hilde van Belle, KuLeuven

In *De pater en het meisje* (2010), het laatste boek van Gerard van Westerloo (1943-2012), onderzoekt de journalist wat er lang geleden gebeurd is tussen zijn zusje en pater Frits, de jonge sympathieke pater die jarenlang huisvriend was maar op een dag met de noorderzon verdween. Hij ontdekt dat de pater nog leeft en al veertig jaar in Duitsland woont, samen met zijn nicht - huishoudster Beate.

Gerard van Westerloo praat dagenlang met pater Frits in de hoop te weten te komen en vooral te begrijpen wat er gebeurd is. Ook met zijn zus begint hij een gesprek over de zaak. Een opvallend aspect aan het boek is de grote betrokkenheid van de ik-verteller. Met eindeloos geduld blijft hij naar zijn bronnen luisteren en blijft hij hun verhalen aan zijn eigen herinneringen toetsen. Op die manier probeert hij hun uiterst roomse verleden weer tot leven te wekken en de pertinente schuldvraag in de juiste context te plaatsen. Als zijn woorden wapens zijn, dan zijn het in de eerste plaats wapens tegen voorbarige conclusies en gemakzuchtig gemoraliseer, en vóór indringende journalistiek die de kracht van subjectiviteit en persoonlijke betrokkenheid durft in te zetten.

Informeren en overtuigen: de kracht van het Nederlands

Dolores Ross, Universiteit van Trieste

Onze samenlevingen worden alsmaar taliger. Zowel in Vlaanderen als in Nederland wordt er in steeds meer situaties een fors beroep gedaan op onze talige competenties (Taaluniebericht, maart 2017) en communicatie is daarbij essentieel. Maar hoe creëer je efficiënte communicatie? Een belangrijke factor is het gebruik van begrijpelijke en toegankelijke taal: op dit vlak heeft Nederland aanzienlijke know-how ontwikkeld, vooral in het communicatieverkeer tussen de overheid en de burger. In veel werkvelden wordt een mix van informatieve en persuasieve communicatie gehanteerd, maar in sommige sectoren, zoals de gezondheidsvoorlichting, speelt persuasieve informatie een vooraanstaande rol (Hoeken 2001: 20). Binnen het gezondheidswezen is de sector van inentingën wellicht het meest illustratief voor het delicate spel tussen informatie en persuasie. In deze bijdrage wordt de manier waarop in Nederland informatie over inentingën wordt verstrekt vergeleken met hoe de Italiaanse taalgemeenschap op dit vlak omgaat met publieksinformatie.

Haasses Indische romans herschrijven. Een tekstuele en paratekstuele vergelijking tussen de Italiaanse en Engelse vertalingen van *Oeroeg* (1948) en *Heren van de thee* (1992)

Cristina Peligra, PhD universiteit Newcastle

Wanneer men beweert dat vertaling de herschrijving van een brontekst is, neemt men tegelijkertijd aan dat vertalers (en uitgevers) onvermijdelijk keuzes maken om een ‘nieuwe’ tekst te creëren die is afgestemd op enerzijds een bepaalde doeltaal en doelcultuur en anderzijds een bepaald publiek met specifieke verwachtingen, waarden en eisen. Vertaling moet dan ook worden beschouwd als een manipulatieve handeling die op verschillende niveaus en op onderscheiden manieren plaatsvindt. In deze bijdrage diep ik het thema van vertaling als herschrijving verder uit en probeer ik na te gaan welke elementen de vertaaloplossingen en het uitgeversbeleid kunnen beïnvloeden en welke effecten ze kunnen hebben op de doellezers.

Om deze vragen te beantwoorden baseer ik me op de resultaten van mijn doctoraal onderzoek: een analyse van de tekstuele en paratekstuele vertaalstrategieën die worden gebruikt om culturele beelden en de representatie van identiteit, hybriditeit en machtsrelaties om te zetten van het Nederlands in het Italiaans en het Engels. Het gaat om twee casestudy's waarin de eerste twee Indische werken van Hella S. Haasse worden bestudeerd: *Oeroeg* (1948) en *Heren van de thee* (1992). De beschrijving van de bijzondere koloniale relaties in Nederlands-Indië is een uitstekend vertrekpunt om te onderzoeken hoe cultuur, etnische en hybride identiteit en hiërarchie worden weergegeven in vertaling. Bijzondere aandacht wordt besteed aan de manier waarop Haasses eigen identiteit – Nederlands versus Indisch; koloniaal versus postkoloniaal – wordt voorgesteld en hoe vertalers en uitgevers omgaan met cultuurspecifieke elementen en met cultureel bepaalde historische verwijzingen in het algemeen.

Ik heb bewust gekozen voor de doeltalen Italiaans en Engels vanwege hun verschillende koloniale verleden en ook vanwege hun ongelijke positie in het polysysteem van de wereldliteratuur, waardoor men zich kan afvragen of, hoe en in welke mate deze twee aspecten een rol spelen in het vertaalproces. Hoewel in mijn onderzoek in feite wordt aangenomen dat verschillende culturele, historische en koloniale achtergronden het hele vertaalproces kunnen beïnvloeden, wil ik in deze bijdrage laten zien hoe de resultaten van de studie lijken te suggereren dat culturele manipulatie in postkoloniale vertaling niet ideologisch gedreven is en dat literaire beperkingen en motieven een cruciale rol spelen.

Transnationaal en intercultureel: Multatuli in het Jiddisch

Mieke Daniëls, universiteit Jeruzalem

Tot mijn verrassing kwam ik in de bibliotheek van de Hebreeuwse Universiteit in Jeruzalem vijf Jiddische vertalingen van Multatuli tegen. Bij navraag bleek dat zelfs de Multatuli-deskundigen hiervan niet op de hoogte waren.

In het eerste kwart van de twintigste eeuw treffen wij in meerdere delen van de wereld Jiddische uitgaven aan: in Kiev en Warschau, maar ook in Londen en New York. In deze bijdrage bespreek ik de volgende drie kwesties met betrekking tot de vertaalde teksten. Wat waren de beweegredenen voor deze uitgaven zo'n vijftig jaar na Multatuli's eerste publicatie en zo'n twintig jaar na zijn dood in de diverse Jiddischspreekende centra? Waarom is de interesse in Multatuli vrijwel gelijktijdig ontstaan bij deze gemeenschappen, verspreid over verschillende geografische gebieden met hun eigen afzonderlijke cultuurverschijnselen en taalmilieus? En ten slotte: zou de welhaast simultane belangstelling voor het oeuvre van Multatuli kunnen worden verklaard vanuit het perspectief van de levensomstandigheden van deze bevolkingsgroepen, met als mogelijk gevolg een voorkeur voor bepaalde ideologische overtuigingen en opvattingen?

Catalonië en Spanje vertaald in de Nederlandse en de Vlaamse pers

Goedele De Sterck, universiteit van Salamanca

De gebeurtenissen die zich in de herfst van 2017 in Catalonië hebben afgespeeld vormen een ideale proeftuin om de beeldvorming van Catalonië en Spanje in de Nederlandse en Vlaamse pers onder de loep te nemen.

Aan de hand van een corpus van krantenartikelen bestaande uit nieuwsberichten (geen opiniestukken) wordt onderzocht hoe enerzijds de feiten en anderzijds de talige weerslag daarvan — zoals vervat in de persberichten van het Catalaanse persbureau ACN en het Spaanse persbureau EFE — vertaald worden in respectievelijk Nederlandse en Vlaamse kranten.

Nederland en Vlaanderen spreken weliswaar een gemeenschappelijke taal, maar ze onderscheiden zich door een eigen sociale, politieke en culturele context. Is die verschillende achtergrond van invloed op de berichtgeving en de beeldvorming? Krijgen Nederlandse en Vlaamse lezers dezelfde informatie aangeboden? Wordt hen eenzelfde beeld van Catalonië en Spanje voorgehouden?

Idealiter zou kwaliteitsjournalistiek moeten streven naar waarheidsvinding en feitelijke, zakelijke en objectieve berichtgeving. Komt dit streven tot uiting in de bestudeerde krantenartikelen? Of vertelt ieder zijn eigen verhaal?

14de bijeenkomst van [MediterraNed](#), platform van docenten Neerlandistiek in het Middellandse Zeegebied

Interculturele ontmoetingen

D'n Heilige Anthonius di mos 't wiete

Charles van Leeuwen, Universiteit Maastricht

Tot in de uithoeken van Europa reikte de faam van de heilige Antonius van Padua en ook in de Nederlanden werden de verhalen over zijn leven, leer en wonderen gretig doorverteld. In deze lezing geef ik een beknopt overzicht van de aanwezigheid van Antonius in de Nederlandse letteren, die zich uitstrekt van geschriften uit de tijd van Maerlant tot pelgrimsgidsen van de vroeg-moderne tijd, van vrome werken uit de tijd van de Contrareformatie tot popliederen aan het eind van de twintigste eeuw. In die teksten treffen we een tamelijk coherent discours aan, met een beperkt aantal thema's, maar in uiteenlopende registers van volkse verwondering, religieuze verering en noordelijke nuchterheid.

Het woord van de dichter die aan een Mediterrane wereld appelleert

María José Calvo González, Universidad Complutense de Madrid

Het werk van de Vlaamse dichter Sacha Blé (1971, Sleidinge) omvat vijf bundels die gepubliceerd zijn tussen 2003 en 2016. De titel van het boek dat bestudeerd zal worden luidt *Tijdens het ontbijt* en bestaat uit drie delen die telkens 'Kladjes' heten: Kladjes voor zijn geliefde, Kladjes voor zijn zoon en Kladjes voor hemzelf. Om de eigen woorden van de dichter te gebruiken: "In enkele bundels staat er her en der wel een gedicht dat zich in het buitenland afspeelt, maar niet op een geordende of thematische manier". Er wordt inderdaad in zijn werk poëzie gebundeld over het kloppende verlangen naar het/een buitenland, maar wat de gekozen bundel onderscheidt, is dat hij is geschreven in het buitenland. Want hoewel het moeilijk is om te weten waar de gedichten zich afspelen, wordt aan het begin van de bundel wel bevestigd dat "een groot deel van de gedichten ontstond in het Zuid-Spanje van Pilar, Márcel, Rosa (Mandarina),..." en nog vele anderen die blijkbaar achter het dichterschap van de auteur aanwezig zijn geweest.

In deze bijdrage zal onder andere onderzocht worden op welke manier het buitenland centraal staat en hoe ernaar wordt gekeken. Bovendien wordt er geanalyseerd in hoeverre de toon, klanken en taal appelleren naar een mediterrane wereld. De poëzie van Blé zal uiteindelijk gelezen worden vanuit het perspectief van iemand die zich onvermijdelijk aangesproken voelt door de heel erg specifieke geuren, woorden, kleuren en geschiedenis waarmee men zo vertrouwd is.

Kunst als een middel tot wederzijds begrip: een schilder uit Padua aan het Ottomaanse hof, Fausto Zonaro (1854 - 1929)

Mustafa Güleç, universiteit van Ankara

De Italiaanse schilder Fausto Zonaro werd in 1854 geboren in Masi, in de provincie Padua. Al vroeg bleek hij een groot tekentalent en na een korte bouwstudie ging hij naar de kunstacademie in Verona. Hij legde zich toe op de schilderkunst en had succes op exposities. In Venetië begon hij een kleine kunstschool en werd hij verliefd op zijn leerlinge en latere echtgenote Elisabetta Pante.

Omdat Italië hem weinig inspiratie bood en zijn inkomsten tegenvielen besloot hij samen met zijn vriendin naar een exotische hoek van de wereld te vertrekken. Gemotiveerd door het boek van Edmondo de Amicis vestigden ze zich in Istanboel, waar ze in 1892 in het huwelijk traden. In de grote oude mondaine stad bewogen ze zich in aristocratische kringen en ontmoetten ze vooraanstaande figuren. Op een dag nodigde Munir Pasja Zonaro uit naar het Yıldız Paleis waar Zonaro kennismakte met de kunstdirecteur van de sultan. Hij gaf schilderles aan de echtgenote van Munir Pasja, die door Zonaro verzocht werd zijn schilderijen aan de Sultan, Abdulhamid II, te tonen. Het verzoek werd ingewilligd en Zonaro werd door de Sultan benoemd tot hofschilder. Hij vertegenwoordigde de Italiaanse kunst op een elegante manier in combinatie met lokale culturele (oriëntalistische) inhoud. In dit opzicht vormde hij een artistieke brug tussen Oost en West.

In deze studie ga ik vooral in op zijn kunst en leven in Istanboel en belicht ik hoe een westerse schilder uit Padua werd ontvangen in de Oriënt en hoe hij er succesvol werd door zijn kunstwerken.

Verdere ontwikkelingen bij *Nederlands voor iedereen*

<http://www.neerlandesparatodos.com>, een website Nederlands voor (o.a.) Spaanstaligen

Fernando Garcia de la Banda, universiteit Granada

‘Nederlands voor iedereen/Neerlandés para todos’ <http://www.neerlandesparatodos.com> is een website Nederlands voor Spaanstaligen die al drie jaar bestaat en meer dan 230 posts in 16 categorieën telt (zie beneden). Ik zal de ontwikkelingen van de laatste twee jaar presenteren. De categorieën zijn:

- 1) Bibliografie en links,
- 2) Cultuur van Nederland en België,
- 3) Grammaticaoefeningen,
- 4) Grammatica,
- 5) Humor,
- 6) Tekstboek,
- 7) Secundaire literatuur,
- 8) Tekstvoorbeelden,
- 9) Muziek, 10) Nederlands voor beginners,
- 11) Nieuws in het Nederlands,
- 12) Nieuws over het Nederlands,
- 13) Nieuws over vakantie en toerisme,
- 14) Literair vertalen,
- 15) Literaire vertalers (Nederlands-Spaans),
- 16) Thematische woordenlijsten en vragenlijsten.

